

Ратко Љубојевић*

Правни факултет, Универзитет Мегатренд, Београд

Слободан Петровић

Правни факултет, Универзитет Мегатренд, Београд

КЉУЧНИ ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА РАЗВОЈ ПОЛИТИЧКОГ СИСТЕМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Сажетак

На основу искустава из новије прошлости, посебно од 2000. године, може се закључити да је утицај страног фактора на централном Балкану био веома изражен и увек је био повезан са геополитичким, економским, војним и другим интересима који су кроз различите форме и облике вршили перманентни утицај на стабилност политичког система Републике Србије и већине земаља у њеном ближем окружењу. Међутим, на даљи развој политичког система Републике Србије константно утичу интеракције чинилаца политичке власти и народа унутар саме државе, што се дефинише заједничким именитељем „унутрашња политика”. Међутим, на исту ту унутрашњу политику утичу спољашњи фактори, првенствено из земаља региона. Ови спољни фактори рефлексивно усмеравају своја интерна политичко-социолошка дешавања на ток живота и одвијања свеукупних друштвених процеса у Републици Србији. Ефекте тих дешавања осећамо интензитетом којим дескриптивна свест не може да перцептује. Степен демократског развоја државе, изградња и јачање политичке културе нације

* Електронска адреса аутора: ratko_ljubojevic@yahoo.com

есенцијална су основа даљег прогресивног кретања политичке реалности савременог друштва у Републици Србији, што директно имплицира осликавање флуентних параметара узлазне физиономије политичког живота и државног уређења Републике Србије, што је свакако императив данашњице, од националног интереса. Међународни односи у региону су стабилна и значајна кордината за економску, безбедносну, социјалну и културну стабилност, јер од међународних комплементарних кордината условљен је даљи развој политичког система Републике Србије.

Кључне речи: политички систем, друштво, политика, регион, демократија, међународни односи, Република Србија

1. УВОД

Политички систем је основа опредељења друштва и он је оријентир друштвеног кретања, те колико год држава стварала политички систем (мисли се на народ као основни елемент државе), толико и сам политички систем утиче идеолошко-институционалним инструментима на дефинисање контура државе. „Оснивач модерне социологије, творац социологизма, Давид Емил Диркем (франц. *David Émile Durkheim*) сматра, да све до почетка 19. века већином филозофских радова владала је једна идеја која је друштвену науку у корену спречавала да се установи. Наиме, безмало сви ти теоретичари политике видели су у друштву људско дело, плод вештине и рефлексивног мишљења. По њима, људи су стали да живе заједно зато што су нашли да је то корисно и добро. Била је то вештачка творевина коју су смислили како би побољшали свој положај. Нација, дакле, не би била природни производ, попут организма или биљке која се рађа, расте и развија захваљујући унутрашњој нужности, већ би пре наликовала оним машинама које праве људи и чији су сви делови састављени сходно претходно замишљеном плану. Ако су ћелије од којих је сачињено тело одрасле животиње постале оно што јесу, то је стога што је у њиховој природи било да то постану.”¹ Дакле, политички

1) Емил Диркем, *Друштво је човеку бог*, Институт за социолошка истраживања –

систем се дефинише по унапред утврђеним идеолошким (теоријским) правилима, у интеракцији са чиниоцима политичког реалитета он се прилагођава и прилагођава друштво, те у тој спрези двеју дејстава настаје оно што ми данас називамо политичким системом. Из ове тврдње може се извући јединствен закључак, а то је да, политички систем настаје оног тренутка кад настане и идентификовано, национално, суверено, међународно признато, територијално омеђено, симболима украшено, правно, институционално, формално признато друштво. Проф. др Радомир Д. Лукић говори о два лица политике, наиме, он раздваја политику као науку, и политику као вештину. Несумњиво је да је политика наука са елементима вештине. Оно што се узима као предмет политике јесте целокупан политички процес, који је по својој природи врло сложен и динамичан, па га је стога тешко плански организовати и теоријски прогностички водити, него, из акције и реакције добијене последице сматрати есенцијалним производом политичког система кроз који се спроводи поменута политика. Унутар сваког политичког система одвија се политички процес или друштвено политички процес, прецизније дефинисано. Оно што треба истаћи је, да је политички систем, систем организације друштвено-политичког, економског, социјалног, културног, образовног, мултилатералног живота државе, и као такав он увек за предмет свог научног и правног постојања нужно мора да има државу, која је основа постојања политике, па самим тим и политичког система. Нема државе без политичког система, нити постоји политички систем без државе. Оно што је заједничко свим савременим теоретичарима политичких система јесте тврдња да је политички систем сложена структурно-функционална целина која се темељи на интеракцији друштва и политичког поретка.

2. СПОЉАШЊА И УНУТРАШЊА ПОЛИТИКА ЗЕМАЉА У РЕГИОНУ

Повеља Уједињених нација, која је усвојена 26. јуна 1945. године од представника 51 државе на Конференцији Уједињених

нација у Сан Франциску, а ступила на снагу 24. октобра 1945. године у складу са одредбама члана 110. у члану 55. наводи: „У циљу стварања услова стабилности и благостања, који су нужни за одржање мирних и пријатељских односа међу нацијама, заснованих на поштовању начела равноправности и самоопредељења народа, Уједињене нације ће помагати:

- 1) Побољшање животних услова, пуну запосленост и услове за привредни и друштвени напредак и развој;
- 2) Решавање међународних привредних, друштвених, здравствених и сродних проблема, као и међународну сарадњу на пољу културе и образовања;
- 3) Свеопште поштовање и уважавање права човека као и основних слобода за све, без обзира на расу, пол, језик или вероисповест.”²

Обзиром да је политичка међузависност одвајкада била основа развоја сваке појединачне, али и земље индивидуе, подразумева се да ни једна земља на свету не може своје политичко устројство да темељи на апсолутној незаинтересованости и некооперацији са земљама у региону. Када се каже регион, прво се помисли на земље бивше Југославије. Србија као највећа и најмногољуднија земља у односу на остале земље бивше Југославије сигурно да има круцијални значај у креирању политичке стварности, али и будућности. Оно што је најзначајнији чинилац у креирању политичких односа јесте тенденција појединачне државе са којим политичким струјама она жели да остварује снажне стратешке и дугорочне билатералне односе. Конкретан случај, посматрајући политичку сцену данашњице, све државе бивше Југославије претендују да буду, а већи број већ јесте, чланице НАТО пакта. Према званичним ставовима легитимних представника извршне гране власти и резултатима истраживања јавног мњења, Србија жели да буде изван војнополитичких групација, односно њена политичка оријентација је да остане неутрална земља, која упоредо жели да има добре односе са суседима, НАТО, Руском Федерацијом и Народном Републиком Кином. Иако је таква политика принципијелна, она изазива

2) Владимир Првуловић, *Савремени политички системи*, Мегатренд универзитет, Београд, 2012, стр. 321–322.

негативне конотације код водеће земље у Северноатлантском савезу НАТО као и код неких земаља Европске уније које се отворено залажу да Србија, ако жели да постане пуноправни члан ЕУ мора да „учини суштински напредак у дијалогу са Косовом” и уведе санкције Русији. Овакву политику додатно усложњава практично политичко поступање САД и неких западних земаља које пружају отворену подршку осамостаљивању самопрокламоване државе Косово и благонаклоно гледају на приближавање Косова* и Албаније. Због свог геополитичког положаја Србија је у незавидној ситуацији и то јој додатно успорава политичко-правни прогрес, што је у основи и сврха сваке државе света. „У Србији, али и у многим другим државама (нарочито у транзиционом периоду и у тзв. новим демократијама), присутан је проблем квалитетног управљања (*good governance*) што указује на рационалну употребу постојећих ресурса и стварање нових ресурса и вредности; приликом анализе квалитета може се користити метода идеалног типа, њом би се мисаоно креирао идеалан систем у коме би били укључени сви принципи који чине добро управљање (демократичност, јавност, одговорност, ефективност...) а потом би се поредио са реалним стањем.”³ За примену ове методе неопходно је методолошки приступити операционализовању категорије управљања, сходно свим сегментима анализе друштва и државног апарата, те потом добијене податке свести на бројчане величине и индикаторе.

„У Србији данас постоји потреба, не било каквог, већ трајног, институционалног и равноправног социјалног дијалога. У прилог овој тврдњи могу се навести бар четири додатна кључна разлога:

- а) у стању неразвијене економије и осиромашеног друштва, социјални дијалог је начин да земља изађе из зоне високог социјалног и политичког ризика и закорачи на пут који води ка демократији и просперитету;
- б) у осиромашеним друштвима суоченим са транзиционим променама, социјални дијалог нема алтернативу;
- в) отворени и широки социјални дијалог је најбољи

3) Веран Станчетић, *Реформа управљања у савременој држави – Развојни и демократски потенцијали децентрализоване државе*, ЈП Службени гласник, Београд, 2012, стр. 199.

могући пут да се дође до преко потребног споразума о правцу, темпу и уравнотеженој расподели трошкова и добити од транзиционих промена;

г) најзад, ако заиста желимо да направимо прикључак и искорак ка ширим, европским интеграцијама, неопходно је да Србија своје радно, синдикално, социјално законодавство прилагоди и хармонизује са нормативно-институционалним оквиром и праксом социјалног дијалога у земљама Европске уније.”⁴

Социјални дијалог је пример усаглашавања политике Републике Србије и држава региона, јер се управо у овој социјално-економској категорији огледа политичка развијеност и унапредованост. Овакве и сличне релације стварају озбиљну политичку међузависност држава региона, па самим тим и Србија прати резултате других држава и користи њихова искуства у процесу прикључења које Европској унији.

Република Србија, ради на интензивирању политичко-економских односа са земљама у региону. У протеклих четврт века, чини се да никад нису били бољи односи Републике Србије и Руске Федерације, те Републике Србије и Народне Републике Кине, потом Републике Србије и земаља тзв. „Четвртог реда”. Све су то чиниоци доброг спољнополитичког деловања који утичу на унутрашњу и спољну политику земаља региона. Политичка оријентација на економску и дипломатску сарадњу са свим земљама у региону је исправан потез власти у Србији. Залагање за војну неутралност представља покушај заузимања неутралног односа према војнополитичким савезима, али и истовремено окоришћавање максималних трговинских повластица које из такве политике проистичу. Добри односи са земљама у региону, баштињење европских вредности и оријентисаност ка добрим односима са истоком и западом је још један показатељ доброг политичког вођења државе.

Даљи развој политичког система Републике Србије зависиће од политичке, економске, социјалне и безбедносне стабилности земаља у региону Балкана. Код већине земаља у

4) Вучина Васовић, Вукашин Павловић, *Посткомунизам и демократске промене*, Југословенско удружење за политичке науке – Факултет политичких наука Универзитета у Београду, Београд, 2002, стр. 265–266.

региону присутна је свест о потреби већег степена међусобне сарадње која доприноси стабилности региона, али у појединим државама присутан је снажан фактор директног утицаја страних интереса, што представља највећи изазов за унутрашњу и спољну политику држава региона. Када сагледамо све аспекте турбулентних друштвено-политичких збивања у последњих 25 година у региону Западног Балкана, можемо закључити да политички систем ниједне државе бивше Југославије не може дугорочно и истрајно да планира и спроводи националну политику, без уважавања темељних одредница унутрашње и спољне политике других држава у региону.

3. СТЕПЕН ДЕМОКРАТСКОГ РАЗВОЈА ЗЕМЉЕ

Да бисмо могли да говоримо о слободном и идеолошки незатрованом друштву, неопходно је да постоје стабилне институције, које су основа друштвеног прогреса. У демократским системима народ остварује, али и брани овај концепт „*равноправности и слободе*” управо кроз институције. „Парламентарна влада постаје најупотребљивији облик истовремене институционализације принципа слободе и принципа једнакости.”⁵ Политички систем је скуп политичких агенаса који нужно морају имати демократски концепт, јер уколико такав концепт изостаје, питање је можемо ли говорити о прогресивној путањи развоја политичког система. Обзиром да је за модерне политичке системе карактеристично да су ослобођени стега националистичког и религиозног утицаја, овај процес знатно се спорије и теже реализује у земљама Балканског полуострва. На просторима где је религија брањена (мисли се на период комунизма), сада доживљава експанзију и често је каписла која изазива експлозију, метафорички речено, те се у таквим околностима не може говорити о прогресу. Опет, с друге стране имамо државе региона у којима је религија дозвољавана и за време комунизма, што је опет одвело у тотално другу крајност, а то је снажна подршка матице, у конкретном случају Ватикана. Ова подршка се огледа у сваком виду пружања помоћи и подстрекивања ширења римокатоличке идеологије, финансијска подршка, лобистичка

5) Лидија Р. Баста Флајнер, *Политика у границама права*, ЈП Службени гласник, Београд, 2012, стр. 261.

подршка, политичка подршка, и други видови агитације (пример: Хрватска и Ватикан за време ратних и послератних дешавања у бившој Југославији). Сви ови чиниоци утичу на (не)објективност прогресивних и прегалачких дела и идеја. Религија тежи контроли над широким народним масама, а црква је институција која се злоупотребљава за развој и потхрањивање националистичком идеологијом, која увек има за циљ да објасни како се одређени рат води за спасење и одбрану вере. У оваквим друштвима демократија не може да живи. Заправо, демократија политике је само фаза еволуције социјализма као савршенства двадесетог века, па се данас као финални продукт те еволуције користи демократија, иако она не може реално егзистирати. Нови облик политичког деловања, понашања, вредновања и прихватања реалитета живота и околности социјалне генезе и еволуције јесте стварање нових културолошко-васпитних устројстава. Са овом стратегијом се почиње од раног детињства, од јаслица, и ова фаза треба да траје до докторских студија. Завод за проучавање културног развитка је у периоду од 1999. године па до 2003. године настојао да успостави моделе и инструменте културне политике, с циљем подизања демократске свести народа и имплементације демократских система вредности у целокупан политички систем Републике Србије. Овај пројекат је редизајниран и проширен низом нових активности које су обезбедиле грађу за упоредно проучавање модела и инструмената културне политике за време режима пре 2000. године и за време режима након 2000. године.⁶ Међутим, степен демократског развоја земље не може се мерити на овако краткорочном периоду, за овакву врсту истраживања и компарације потребно је минимум 25 година (четврт века) – јер управо оваква временска дистанца даје могућност реалном сагледавању чињеница. Није реално говорити о степену демократичности у земљи, у тренутку кад је она захваћена ратом, под санкцијама, циљано окупирана и економски паралисана. На месту је говорити о узроцима и очекиваним последицама које су биле предузимане од стране светских моћника да би се држава довела у стање у каквом је била. Такође се може поставити питање да ли је демократија само мистерија или је то пројекат неокапиталистичког друштва

6) Весна Ђукић, *Држава и култура*, Институт за позориште, филм, радио и телевизију – Факултет драмских уметности, Београд, 2010, стр. 374.

који путем глобалне инфекције треба да буде наметнут свету?

Ако државу посматрамо искључиво са становишта античке демократије, онда треба истаћи да су владавина права, једнакост, равноправност свих људи на кугли земаљској (апсолутно поштовање различитости), основа прогресивног друштва. Проф. др Загорка Голубовић сматра, да су примери којих смо сведоци у периоду након 2000. године следећи: „стварање експертских група које се ангажују да дефинишу поједине области система и начин промена које се могу догодити у тим областима; нпр. предлог промене економског система, објављивање оквира за алтернативну спољну политику, предлози који су на универзитету дати за Повељу о аутономији универзитета као и предлог за нови Закон о Универзитету – све су то иницијативе које су дошле од појединаца или групе појединаца који се не мире постојећим стањем и који желе да начине нове контуре једног могућег демократског друштва.”⁷⁾ Међутим, идеологија је ипак била слабија него пракса. И овог пута показало се да снага промена не лежи у вољи појединца, већ искључиво у стварању снажних, политички независних институција, које представљају, фигуративно говорећи, механизам који функционише без обзира на идеју или идеје појединаца. Овоме у прилог говоре политички системи Републике Аустрије, Француске, Немачке и других развијених земаља, где без обзира на политичка дешавања систем функционише, не паралише се. Једноставан пример, у земљама са ниском стопом демократске уређености институција, где спада и Република Србија, за време предизборних, изборних и послеизборних церемонија институције готово да не функционишу, док у земљама са снажним институционалним апаратом без обзира на изборне трке, резултате и потом политичке компромисе – институције функционишу и грађани те процесе промена и политичких прекрајања не осећају. Привреда никад не сме да трпи. Привреда увек мора да ради, без обзира на успостављање нових економских и политичких вредности, а то онда значи да је држава стабилна и да народ одлучује. Облик слободног капиталистичког друштва добијамо: „Свакоме према томе

7) Загорка Голубовић, *Глас у јавности како постати грађанин*, МостАрт, Земун, 2016, стр. 88.

колико добара даје другима, који опет имају могућности да онима од којих добијају добра и сами за узврат дају добра.”⁸ Као регулатори демократије у савременом политичком смислу, дефинисани су демократски принципи који један политички систем категоришу као демократски, то су регулатори на основу којих се процењује свеукупан рад институција и мери се степен њихове успешности. Роберт Дал (*Robert Dahl*) сматра да је нужно говорити о три критеријума основних институција демократије: први је, анализа историјских демократских институција, други је, институције рецентних демократија, и трећи се односе на институције тзв. хипотетичке демократије.⁹ „На основу ова три критеријума, Дал долази до групе од шест елементарних институција демократије.

1. *Изабрани званичници* – контрола над одлукама Владе о политици уставно је утемељена преко званичника које бирају грађани. Дакле, модерна и велика демократска Влада је репрезентативна.
2. *Слободни, фер и чести избори* – изабрани званичници су одабрани током честих и фер избора у којима нема принуде.
3. *Слобода истраживања* – грађани имају право да кажу своје мишљење без опасности од озбиљне казне због политичких питања широко схваћених, укључујући критиковање званичника, владе, режима, социоекономског поретка и владајуће идеологије.
4. *Пристап алтернативним изворима информација* – грађани имају право да траже алтернативне и независне изворе информација од других грађана, експерата, дневних новина, часописа, књига, комуникација и сл. Ови алтернативни извори не смеју да буду под утицајем владе или неке политичке групе и морају бити заштићени законом.
5. *Слободно удруживање* – да би остварили различита права, укључујући оно које захтева ефикасан рад

8) Јанош Киш, *Савремена политичка филозофија*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци – Нови Сад, 1998, стр. 212.

9) Опширније погледати: Robert A. Dahl, *On Democracy*, New Haven, CT: Yale University Press, 1998, стр. 81–85.

демократских политичких институција, грађани имају право да формирају релативно независна удружења или организације, укључујући и независне политичке странке и интересне групе.

6. *Инклузивно држављанство* – ниједном одраслом грађанину стално настањеном у земљи или особи на коју се односе закони те земље не могу бити оспорена права која су доступна другима и која су неопходна набројаним институцијама.¹⁰

Даљи прогресивни развој политичког система Републике Србије мерен по наведених шест фундаменталних институција демократије и демократске концепције друштва – указује да Србија испуњава све неопходне услове и креће се узлазном путањом, што конкретно показују и статистички подаци доступни у званичним документима Завода за статистику Републике Србије. Процес развоја демократије и демократског политичког уређења је дуг, не само у Србији, већ у свим земљама света, међутим, чињеница је да је Србија на исправном путу, уз мале корекције има потенцијала да оствари пун ефекат развоја. Позитивне стране демократичности политичког система Србије су: војна неутралност, „блоковска неопредељеност”, стабилан курс економског кретања, сарадња и са земљама ЕУ, али и са земљама БРИК-а, сарадња са арапским земљама, једном речју вођење социјалдемократске политике која има тежњу да постане чисто меркантилистичка, независна и да стекне позицију лидера у региону, што је свакако од изузетног значаја.

4. СТАЊЕ МЕЂУНАРОДНИХ ОДНОСА У БЛИЖЕМ И ШИРЕМ ОКРУЖЕЊУ

Званично Република Србија је кандидат за чланство у Европској унији. Међутим, и поред чињенице да све владе од 2000. године па до данас претендују да се Србија прикључи породици глобалне заједнице (ЕУ), ипак постоје, у зависности од активности и циљева Владе Републике Србије, како

10) Nataša Krivokapić, „Principi demokratije kao stubovi savremenog demokratskog društva”, *Sociološka luča*, Filozofski fakultet Nikšić, Studijski program za sociologiju, Društvo sociologa Crne Gore, 8(2), 2014, стр. 25–37.

билатерални, тако и мултилатерални односи Републике Србије и других земаља света, државе које не припадају европској породици. Такав политички положај и процес рада Републике Србије чини је јединственом у односу на све државе региона (и у ужем, и у ширем региону).¹¹ Србија је отворена за сарадњу, свесна своје геополитичке позиције, свесна својих природних потенцијала, броја становника, стања у привреди итд. – она је принуђена да гради мостове и ка истоку, и ка западу. Данас Република Србија има изузетне односе са НР Кином, са Руском Федерацијом, са земљама арапског подручја – и управо оваква политика омогућава јој слободу и став неприхватања вазалног положаја, већ широку могућност избора. Овде, јасно је, говори се о економском и дипломатском деловању, на првом месту, јер је економија основа сваке државе. Баш због оваквог политичког положаја Република Србија не мора нужно да дели судбину народа земаља Европске уније, а сам улазак у ЕУ морао би бити спроведен на основу референдума. Добри аспекти овакве политике пружају Србији неизмерну могућност да перманентно развија свој политички систем, усклађујући га са трендовима развијенијих земаља, инклузијом у светску политичку утакмицу Србија постаје фактор стабилности на Балкану, а то је ипак значајна позиција, поготово ако се узме у обзир и страни утицај који она трпи, а који често није на руку националних интереса. Интеракција земаља региона (и ближег и ширег) свакако оставља последице на унутар државни и спољнополитички живот Републике Србије. Из данашње перспективе Србија једино што може да уради јесте да оствари суштинску и коректну сарадњу са ЕУ, без наглих, наметнутих испуњавања „обавеза” које ЕУ намеће Србији, али да истовремено јача односе са поменутих земљама и да своју политику извоза производа у те земље максимализује. „Притисци често одражавају ограничења изнуђена од играча изван парламентарне арене, као што су, на пример утицајне стране владе; постоје и одређене институције и организације (бизнис, финансије, црква, синдикати, војска, универзитет) које могу одржавати везе само са малим бројем посланика у парламенту, а да се без њиховог одобрења и подршке не могу донети или спровести неке одлуке; оне се називају спољни

11) Под ужим регионом подразумева се у овом контексту искључиво подручје бивше Југославије (СФРЈ), а под ширим регионом подразумева се подручје Балкана.

вето играчи.”¹² Србија има савремен и стабилан Устав. Српско законодавство је модернизовано и стално се прилагођава потребама друштва, што је одлика прогресивних политичких система. У процесу ратификације међународних споразума поштују се Уставом прописане форме и у том погледу не постоје могућности за било какву злоупотребу Устава, те нарушавање националног интегритета и територијалног суверенитета. Српски политички систем одликује и тзв. „Колективна одговорност владе”, што је такође предност и квалитет више у односу на све друге политичке системе земаља у региону. Имамо пример политичке неколегијалности који се недавно десио у Македонији. Заправо, тај грађански израз незадовољства и дестабилизација политичке ситуације у Македонији били су са друге стране тест за стабилност политичког система Републике Србије. Тест је положен, што у многоме говори да је Србија политички све стабилнија, те да се развија у лидера политичког и економског одлучивања у региону. „Постоје два темељна фактора стабилности владе – њеног састава (једнопартијски – коалициони; већинска – мањинска власт/влада) и деловања ширих друштвених и политичких околности, кризе у друштву и пратеће политичке и идеолошке поларизације.”¹³

5. ЗАКЉУЧАК

Фактори од којих директно зависе међународни односи у региону, могли би се сврстати под следеће:

- 1) политичко-правно настојање земаља чланица Европске уније да утичу на унутрашњу политику Републике Србије;
- 2) однос земаља региона на перманентну тенденцију НАТО политике и ширења на простору Балкана;
- 3) став региона о подршци коју Република Србија пружа Републици Српској на путу ка очувању суверенитета у грађанском рату стеченог државног ентитета;

12) Зоран Стојиљковић, *Политичка социологија савременог друштва*, Завод за уџбенике Београд, Београд, 2014, стр. 561.

13) Исто, стр. 563.

- 4) међународни став према сепаратистичким тежњама албанских сепаратиста да се јужна српска покрајина Косово (АП Косово и Метохија) уставно и у границама међународног права прими у међународне институције као самостална држава;
- 5) став ЕУ о тзв. „Дијалогу Београда и Приштине” – што је у супротности са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244 и Уставом Републике Србије;
- 6) утицај Руске Федерације на очување целovitости и језгровитости српског народа на територији целог Балкана;
- 7) степен задужености Републике Србије при фондовима Европске уније;
- 8) званични став „Г7” према спољњој политици Републике Србије;
- 9) утицај међународних субјеката на граничне земље Републике Србије;
- 10) јасан и чврст став Владе, Парламента и председника Републике Србије према свим спољашњим и унутрашњим факторима стабилности политичко-правног поретка у Србији;
- 11) истицање и одбрана националног интереса, а очување међународне сарадње и добросуседских односа.

Политички чиниоци који утичу на стварање и идентитет једног политичког система су сви чиниоци који непосредно делују као политички субјекти, односно сви они чиниоци који су саставни део једног друштва (света). У савременом друштву међународни чинилац заузима водеће место за политичко оријентисање креирања политичког система. Државе су зависне једна од друге и управо се у тој међусобној зависности огледа значај међународног положаја. Од међународних веза зависи положај државе у међународној, политичкој, културној, интелектуалној, академској, економској, безбедносној, монетарној, једном речју мултилатералној позицији. Под утицајем све присутније глобализације, опстанак сваке појединачне државе везан је за опстанак друге, и у таквом,

зависном систему, није могуће, а ни политички корисно, осамити се.

ЛИТЕРАТУРА

- Баста Флајнер Лидија, *Политика у границама права*, ЈП Службени гласник, Београд, 2012.
- Васовић Вучина, Павловић Вукашин, *Посткомунизам и демократске промене*, Југословенско удружење за политичке науке – Факултет политичких наука Универзитета у Београду, Београд, 2002.
- Голубовић Загорка, *Глас у јавности како постати грађанин*, МостАрт, Земун, 2016.
- Диркем Емил, *Друштво је човеку бог*, Институт за социолошка истраживања – Филозофски факултет Београд, 2007.
- Ђукић Весна, *Држава и култура*, Институт за позориште, филм, радио и телевизију – Факултет драмских уметности, Београд, 2010.
- Киш Јанош, *Савремена политичка филозофија*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци – Нови Сад, 1998.
- Првуловић Владимир, *Савремени политички системи*, Мегатренд универзитет, Београд, 2012.
- Станчетић Веран, *Реформа управљања у савременој држави – Развојни и демократски потенцијали децентрализоване државе*, ЈП Службени гласник, Београд, 2012.
- Стојиљковић Зоран, *Политичка социологија савременог друштва*, Завод за уџбенике Београд, Београд, 2014.
- Dahl Robert A., *On Democracy*, New Haven, CT: Yale University Press, 1998.
- Krivokapić Nataša, „Principi demokratije kao stubovi savremenog demokratskog društva”, *Sociološka luča*, Filozofski fakultet Nikšić, Studijski program za sociologiju, Društvo sociologa Crne Gore, 8(2), 2014, стр. 25–37.

Ratko Ljubojevic, Slobodan Petrovic

KEY FACTORS AFFECTING THE DEVELOPMENT OF POLITICAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Resume

Based on the experiences from the recent past, especially since 2000, it can be concluded that the influence of the foreign factor in the Central Balkans was very expressed and has always been related to geopolitical, economic, military and other interests which, through different forms, made a permanent impact on the stability of the political system of the Republic of Serbia and most of the countries in its immediate surroundings. However, the further development of the political system of the Republic of Serbia is constantly influenced by the interactions of the factors of political power and people within the state itself, which is defined by the common denominator “internal politics”, although the same internal policy is influenced by external factors, primarily from the countries of the region whose internal political-sociological developments reflect on the course of life and the development of overall social processes in the Republic of Serbia. We feel these effects with the intensity that descriptive consciousness cannot perceive. The level of democratic development of the state, the building and strengthening of the political culture of the nation, is an essential basis for the further progressive movement of the political reality of contemporary society in the Republic of Serbia, which directly implies the imaging of the fluent parameters of the upward physiognomy of political life and the state order of the Republic of Serbia, which is certainly the imperative of present times in terms of national interests. International relations in the region are stable and important coordinates for economics, security, social and cultural stability, since the international complementary coordinates are conditioned by the further development of the political system of the Republic of Serbia.

Keywords: political system, society, politics, region, democracy, international relations, the Republic of Serbia

* Овај рад је примљен 21. маја 2019. године, а прихваћен на састанку Редакције 12. септембра 2019. године.